

ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ, ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ (1991–2009 рр.)

Попко С. М.

генерал-полковник,

*Командувач Сухопутних військ
Збройних Сил України, Україна*

Анотація. Проаналізовано особливості становлення військово-медичної освіти в Україні в контексті суспільно-політичних процесів. Розглянуто успіхи і невдачі освітніх реформ у військово-медичній сфері, зокрема процес реорганізації Української військово-медичної академії.

Ключові слова: освіта, військова медицина, заклад вищої освіти, військові кафедри.

*Попко Сергій Миколайович, генерал-полковник, Командувач Сухопутних військ
Збройних Сил України, Україна*

MILITARY MEDICAL EDUCATION IN UKRAINE: FEATURES OF DEVELOPMENT, WAYS OF REFORMING (1991–2009)

Summary. The peculiarities of formation of military medical education in Ukraine in the context of socio-political processes are analyzed. The successes and failures of educational reforms in the military-medical sphere, in particular the process of reorganization of the Ukrainian Military Medical Academy are considered.

Key words: education, military medicine, institution of higher education, military departments.

Розпад СРСР (1991 р.), де-факто, залишив молоду Українську державу без системи підготовки військово-медичних кадрів, оскільки на території нашої держави не залишилося жодної військово-медичної установи [2, с. 56]. Проблема потребувала негайного вирішення, зважаючи на значну кількість військовослужбовців та нестачу кваліфікованих військових лікарів.

Перед головнокомандуючим Збройних Сил України (ЗСУ), центральними органами влади постала складна дилема – до якої системи підготовки військово-медичних кадрів уніфікувати українські реалії. Б. Клішевич, І. Гончаренко та Я. Заруцький виокремили три можливі варіанти: 1) відсутність окремої системи військово-медичної підготовки (військові лікарі навчаються у цивільних вищих навчальних закладах (ЦВНЗ)); 2) створення мережі спеціалізованих навчальних закладів; 3) поєднання ЦВНЗ і спеціалізованих військово-медичних навчальних закладів [3, с. 90–91]. Водночас, в ідеальному варіанті, як відзначає М. Нещадим, «при формуванні змісту освіти повинні враховуватися потреби й вимоги індивідуально-особистісного розвитку військовослужбовців» [5, с. 25].

Постанова Кабінету Міністрів України (КМУ) від 19 серпня 1992 р. «Про реформу системи військової освіти» заклала фундамент сумнівної реформи системи військово-медичної освіти. Недоліком нормативно-правового акту стала ліквідація військових кафедр у Донецькому, Луганському, Тернопільському та Чернівецькому медичних інститутів [9] на тлі інтеграції військово-медичної і цивільної медичної освіти [6, с. 185].

Як виняток, вагомим кроком у розбудову тогочасної системи військово-медичної освіти в Україні стало створення Української військово-медичної академії (УВМА) (1995 р.) [10]. Тоді ж, відповідно до Постанови КМУ, у

вищих медичних навчальних закладах передбачено створення кафедр екстремальної та військової медицини [10] (теоретико-методичне керівництво кафедрами здійснювала УВМА) [10].

Певна непослідовність у реформуванні системи військово-медичної освіти прослідковувалася й на початку XXI ст. [4, с. 97]: де-факто, ліквідована система підготовки офіцерів медичної служби запасу із числа студентів вищих медичних навчальних закладів [1]; ліквідовано кафедри медицини катастроф та військової медицини вищих медичних навчальних закладів тощо [1]. Як не дивно, у 2007 р. під загрозою ліквідації опинилася й сама УВМА – передбачалось вивести з її складу Науково-дослідний інститут проблем військової медицини Збройних Сил, Головний військовий клінічний госпіталь, Центральну стоматологічну поліклініку, Центральну санітарно-епідеміологічну лабораторію та ін. установи, а УВМА реорганізовувалась у Військовий інститут Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика [7]. Однак, уже у 2009 р., функціонування УВМА як основного закладу військово-медичної освіти, було відновлено, але без власної клінічної бази [8].

Література

1. Андронатій В. Організація та стан медичного забезпечення військових частин і з'єднань Збройних Сил України. Проблемні питання та шляхи їх вирішення. *Архів Військово-медичного клінічного центру Західного регіону*.
2. Андронатій В. Б., Савицький В. Л. Українська військово-медична академія – центр підготовки висококваліфікованих військово-медичних фахівців для Міністерства оборони України та інших органів виконавчої влади. *Наука і практика*. 2014. № 1. С. 56–62.
3. Клішевич Б. А., Гончаренко І. Ф., Заруцький Я. Л. Військово-медична освіта в Україні: становлення та шляхи подальшого розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2011. Вип. 28. С. 88–99.
4. Клішевич Б. А., Гончаренко І. Ф., Заруцький Я. Л. Військово-медична освіта в Україні: становлення та шляхи подальшого розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2011. Вип. 28. С. 88–99.
5. Нецадим М. І. Теоретико-концептуальні основи змісту військової освіти. *Наука і оборона*. 1999. Вип. 3. С. 25–26.
6. Пасько В. В. Інтеграція цивільної та військово-медичної освіти. *Тези допов. наук.-практ. конф. «Наукомісткі технології подвійного призначення»* (Київ, 19-24 квітня 1994 р.). Київ : КВІУЗ, 1994. С. 185–186.
7. Постанова Кабінету Міністрів України № 1303 від 8 листопада 2007 р. «Про реорганізацію Української військово-медичної академії». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1303-2007-%D0%BF>
8. Постанова Кабінету Міністрів України № 467 від 13 травня 2009 р. «Про заходи щодо подальшої оптимізації мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/467-2009-%D0%BF>
9. Постанова Кабінету Міністрів України № 490 від 19 серпня 1992 р. «Про реформу системи військової освіти». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/490-92-%D0%BF>
10. Постанова Кабінету Міністрів України № 819 від 16 жовтня 1995 р. «Про взаємодію медичних служб Збройних Сил та інших військових формувань із державною системою охорони здоров'я і про створення загальнодержавної системи екстремальної медицини». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/819-95-%D0%BF>
11. Постанова Кабінету Міністрів України № 820 від 16 жовтня 1995 р. «Про створення Української військово-медичної академії». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/820-95-%D0%BF>